

**Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, философия,
саясаттану факультетінің философия кафедрасында «6D020100 -
Философия» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін
алу үшін орындалған Кошербаев Жанболат Асетовичтің
«Мультикультурализм қазіргі заманғы Қазақстан қоғамын дамытушы
фактор: философиялық талдау» атты ғылыми диссертациясына
отандық ғылыми кеңесші – философия ғылымдарының докторы,
профессор**

Г.Ж. Нұрышеваның

ПІКІРІ

Мультикультурализм – ХХІ ғасырда қызу талқыланып, адамзаттың назарын өзіне аударып отырған өзекті мәселелердің бірі. Ұлттың табиғатын бір-бірінен мәдени тұрғыдан ерекшеленетін азаматтар қауымдастығы деп қарастыратын мультикультурализм идеясы Канада мен Америкада пайда болып, табысты жүзеге асырылғаны мәлім. Біртіндеп Еуропа мемлекеттері де бұл идеяны әртүрлі мәдениеттер мен діндердің бейбіт өмір сүру үлгісі ретінде өз елдерінде енгізуге ұмтылды. Алайда уақыт өте Еуропада мультикультурализм идеясы өзін ақтамаған, сәтсіз идея қатарына жатқызыла бастады және бұл жағдай әлі де күрделі қалпында қалып отыр. Соңғы уақытта қатты күшейген мигранттар мәселесі де мультикультурализм мәселесін одан сайын ушықтырды. Сондықтан, көптеген ұлт өкілдерінің Отаны болып отырған Қазақстан үшін бұл тақырып маңызды болып отырғаны өзінен-өзі түсінікті деуімізге болады. Осы тұрғыдан алғанда Кошербаев Жанболат докторлық диссертация тақырыбы ретінде таңдаған мультикультурализм қоғамымыз үшін өзекті және практикалық тұрғыдан талдауды, әсіресе философиялық тұрғыдан сараптауды қажет ететіні сөзсіз.

Диссертация жоспары тақырыптың теориялық методологиясын негіздеуден басталған. Кошербаев Жанболат мультикультурализм ұғымының әртүрлі түсініктерін саралай келіп, «мультикультурализм – барлық заңды әдістермен өзінің этномәдени ерекшеліктерін, азаматтардың құқығын танитын және қолдайтын, оны сақтауға, жетілдіруге және қорғауға негізделген этноұлттық мәдени саясат қағидасы» деген қорытынды анықтамаға тоқтап, оны өзінің осы ғылыми еңбегінің өзегі ретінде таңдаған және бұл шешім еңбектің белгілі бір деңгейде нәтижелі және мазмұнды болып шығуына өз әсерін тигізді деуге болады.

Мультикультурализмнің мәнін ашу үшін ізденуші жаһандану парадигмасы деп те аталатын постмодернистік философияның «Мен», «Жат», «Басқа», «метанаррация», «генеалогия», «оқиға», «симуляция», «дискурс», «плюрализм» ұғымдарын талдап, оларды өзінің еңбегінде кеңінен қолданған. Менің ойымша, бұл сәтті әдістеме болды, себебі мультикультурализмнің мәнін тек философиялық тұрғыдан ғана толық ашуға болады.

Бірлік, тұтастық құндылықтарына бағытталған жаһандану мен мультикультурализм қолдайтын мәдени және экономикалық бірегейлікті қалай ұштастыруға болады деген мәселе қазіргі дәуірдің маңызды философиялық тақырыбына айналғанын да диссертант нақты негіздей білген.

Еңбектің практикалық өзектілігі Германия, Франция сияқты елдерде сәтсіздікке ұшыраған мультикультурализм идеясын Қазақстандағы көпұлттылық пен мультикультурализмді қалыптастыруға және оның тұрақты дамуына әсер еткен сантүрлі факторларды сараптап, нақты тұжырымдар ұсынуында көрініс тапқан. Бұл тұста да постмодернизмнің мәдениеттердің бір-біріне әсер етуін субординация емес, координация деп қарастыруын алға тартқан ізденуші осы ұстанымның Қазақстан халықтары Ассамблеясының қызметінде табысты жүзеге асырғанын көрсете білген. Бұл ұйымның 2019 жылдың 29 сәуірінде өткен съезінде де Елбасы Ассамблея құрылған күннен бастап еліміздегі мызғымас бірліктің ұйытқысы, сарқылмас берекенің бастауы болып келеді. Бүгінде бұл құрылым – еліміздегі татулық пен тұрақтылықтың ең басты кепілі саналады» деп атап көрсеткені бәрімізге белгілі. Басқаша айтсақ, мультикультурализмнің үздік үлгісі Еуропада немесе Америкада емес, Қазақстанда жүзеге асырылған деуімізге болады, және, диссертант атап көрсеткендей, «Қазақстандық мультикультурализм әлдеқандай манипуляциялар арқылы жүргізіліп отырған жоқ, бұл саяси тактика болғанмен, болмай қоймайтын қажеттілік болып отыр».

Ізденіс барысында Кошербаев Жанболат өзін теориялық білімі жеткілікті, ғылымға адал, ісіне мұқият жас ғалым ретінде көрсетті. Ол шетелдік және отандық ғалымдардың осы диссертация тақырыбы бойынша жазылған еңбектерін жан-жақты зерттеумен қатар, өзіндік тұжырымдар жасау қабілетін де көрсете білді. Ізденіс нәтижелері кафедра докторанттарының ғылыми-теориялық семинарларында (семинар жетекшісі – философия ғылымдарының докторы, профессор А.Ғ. Қарабаева) бірнеше рет талқыланды.

Кошербаев Жанболат жұмысты жазу барысында берілген кеңестер мен сыни ескертпелерге, ұсыныстар мен идеяларға құлақ асып, тапсырмаларды уақытында орындап отырды. Нәтижесінде теориялық және практикалық маңызы, қоғамымыз үшін пайдалы еңбек дүниеге келді деуге болады.

Шетелдік кеңесші, философия ғылымдарының докторы, профессор Иоганн Раудың осы ғалымды дайындауға қосқан үлесін ерекше атап өткім келеді. Ұлтаралық қатынастар саласының білікті маманы, әсіресе Әзірбайжан мен Арменияның арасындағы шиеленісті мәселелерді шешуге тікелей атсалысқан бұл ғалымның бізге көмегі мықты және нәтижелі болды.

Ізденіс тақырыбы бойынша Scopus базасына енетін Calitattea Vietti (Румыния) журналында, отандық ғылыми басылымдарда, халықаралық ғылыми конференция материалдарында мақалалар жарияланды. Яғни, диссертант қол жеткізген нәтижелер PhD дәрежесін алу үшін қажетті талаптарға сай.

Қорыта келгенде, ізденуші Кошербаев Жанболат Асетовичтің «6D020100 - Философия» мамандығы бойынша дайындаған

«Мультикультурализм қазіргі заманғы Қазақстан қоғамын дамытушы фактор: философиялық талдау» атты диссертациясы философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін әбден лайық және қорғауға ұсынуға болады деп есептеймін.

**Отандық ғылыми кеңесші,
философия ғылымдарының
докторы, профессор**

Г.Ж. Нұрышева

РАСТАЙМЫН
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Ғылыми кадрлар
даярлау және аттестаттау басқармасының
ЗАВЕРЯЮ
Начальник управления подготовки и аттестации
научных кадров КазНУ им. аль-Фараби
Р.Е. Кудайбергенова

« _____ » 20 ____ ж.г.

